

LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNAN MIETINTÖ 25/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yksityisistä yleisistä satamista annetun lain sekä kunnallisista satamajärjestyksistä ja liikennemaksuista annetun lain kumoamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 18 päivänä marraskuuta 2014 lähettänyt liikenne- ja viestintävaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi yksityisistä yleisistä satamista annetun lain sekä kunnallisista satamajärjestyksistä ja liikennemaksuista annetun lain kumoamisesta (HE 236/2014 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Silja Ruokola ja liikenneneuvos Lassi Hilska, liikenne- ja viestintäministeriö

- yksikönpäällikkö Kaisa Sainio, Liikenteen turvallisuusvirasto TraFi
- talousjohtaja Pekka Meronen, Helsingin kaupunki
- liikennejohtaja Markku Koskinen, Hamina-Kotka Satama Oy
- toimitusjohtaja Annaleena Mäkilä, Suomen Satamaliitto.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Kemin kaupunki
- Naantalın kaupunki
- Hangon Satama Oy
- Sköldvikin satama
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK
- Suomen Varustamot ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan kumottaviksi yksityisistä yleisistä satamista annettu laki sekä kunnallisista satamajärjestyksistä ja liikennemaksuista annettu laki.

Kumpaankin lakiin sisältyy säännöksiä, joiden voidaan katsoa olevan ristiriidassa perustuslain kanssa. Erilliselle satamalainsäädännölle ei

nykytilanteessa ole tarvetta. Jatkossa satamatoimintojen sääntely on tarkoituksenmukaisinta järjestää kutakin erityiskysymystä koskevana asiakohtaisena sääntelynä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan kumottavaksi yksityisistä yleisistä satamista annettu laki (1156/1994) sekä kunnallisista satamajärjestyksistä ja liikennemaksuista annettu laki (955/1976).

Esityksen lähtökohtana on, että erilliselle satamalainsäädännölle ei ole enää tarvetta. Esityksen mukaan satamatoiminnan laintasaisen sääntelyn osalta on riittävää, että tässä toiminnassa tulee noudattaa esimerkiksi maankäyttöä, ympäristöä ja turvallisuutta koskevaa sääntelyä.

Suomessa on tällä hetkellä yhteensä 49 satamaa, joista osa on yleisiä kunnallisia, osa yleisiä yksityisiä ja osa yksityisiä satamia. Yleiset satamat ovat huomattavilta osin kuntien omistamia ja yleisten satamien tulisi periaatteessa olla kaikkien käytettävissä. Euroopan unionin valtioneuvoston vaatimuksista johtuen kuntalakiin (365/1995) tehtiin vuonna 2013 muutoksia, joiden johdosta kuntien satamat tulee yhtiöittää vuoden 2014 loppuun mennessä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan suurin osa ulkomaankaupan satamista on jo yhtiöitetty.

Kunnallisia satamia koskevassa laissa kunnallisista satamajärjestyksistä ja liikennemaksuista säädetään tällä hetkellä kunnanvaltuuston hyväksymästä satamajärjestyksestä, mahdollisuudesta määrätä satamajärjestyksessä sen rikkomisesta seuraamukseksi sakkoa sekä yleisestä liikenteestä kunnalle suoritettavien maksujen perimisestä ilman tuomiota tai päätöstä. Vastavasti yksityisiä satamia koskevassa laissa yksityisistä yleisistä satamista säädetään sataman perustamiseksi vaadittavasta valtioneuvoston luvasta, kunnanvaltuuston hyväksymästä satamajärjestyksestä sekä järjestyksen noudattamisen tehosteena olevasta sakosta, jonka tuomitsee yleinen alioikeus. Lisäksi sataman perustamiseen ja olennaiseen laajentamiseen tarvitaan nykyisin valtioneuvoston lupa. Valiokunnan saa-

man selvityksen mukaan tämä luvanvaraisuus on kuitenkin jäänyt lähinnä kuolleeksi kirjaimeksi.

Asiantuntijakuulemisessa on osin vastustettu esitystä ja tuotu mm. esille, että lakien kumoamisen myötä satamanpidon järjestäminen, valvonta ja maksujen periminen voisi hämärtyä ja kumoaminen aiheuttaisi todennäköisesti ristiriitoja satamanpitäjien ja siellä toimivien tahojen välillä. Esitystä vastustavissa lausunnoissa on myös tuotu esille, että ehdotetun lakien kumoamisen myötä satamien perustaminen ja niiden toiminta ei ole enää kenenkään kontrollissa ja valvonnassa. Useimmissa asiantuntijalausunnoissa on kuitenkin tuettu esitystä satamalakien kumoamisesta.

Satamajärjestykset

Kaikilla yleisillä satamilla tulee nykyisin olla lain perusteella satamajärjestys. Satamajärjestyksessä määrätään sataman käyttämisestä ja satama-alueella noudatettavista menettelyistä. Esityksen perustelujen mukaan satamajärjestyksen vaatimiselle laissa ei ole tarvetta, koska satamat ovat rajattuja alueita, joilla sataman ylläpitäjällä on muutoinkin vahva intressi huolehtia järjestyksen ylläpitämisestä ja valvoa satamassa harjoitettavaa toimintaa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan jatkossa satama-alueella noudatettavien ohjeiden ja määräysten sitovuus perustuisi mm. sopimukseen sataman ylläpitäjän ja sen käyttäjien välillä. Lisäksi, kuten edellä jo on todettu, satamatoiminnassa on noudatettava varsin runsaslukuiseen erityislainsäädäntöön sisältyviä vaatimuksia.

Asiantuntijakuulemisessa on korostettu satamajärjestyksen keskeistä käytännön merkitystä kansainvälisesti tunnustettuna asiakirjana myös jatkossa. Valiokunta katsoo kuitenkin saamansa selvityksen perusteella, että lakisäateiselle kunnanvaltuuston hyväksymälle satamajärjestyksestä koskevalle veloitteelle ei ole olemassa välttämätöntä tarvetta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan satamayhtiöiden on jatkossakin mahdollista laatia ja hyväksyä satamajärjestyk-

siä, vaikka laki ei siihen jatkossa velvoittaisikaan. Käytännön menettelyin on myös mahdollista esimerkiksi kuntien omistamien satamien kohdalla jatkossakin lähettää satamanpitäjän laatima satamajärjestys tiedoksi tai käsittelyä varten kunnanvaltuustolle, mikäli niin halutaan menetellä.

Perustuslain kannalta ongelmalliset säännökset

Esityksen mukaan kumottavaksi ehdotettuihin satamatoimintaa koskeviin lakeihin sisältyy sääntelyä, jonka on katsottu olevan ongelmallista perustuslain vaatimusten kannalta. Nämä säännökset liittyvät valiokunnan saaman selvityksen mukaan mahdollisuuteen määrätä satamajärjestyksessä satamajärjestyksen rikkomisen seuraamukseksi sakko sekä mahdollisuuteen periä yleisestä liikenteestä kunnallisissa satamissa suoritettavat maksut ilman tuomiota tai päätöstä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoon säädetään. Jatkossa satamien käytöstä perittävät maksut olisivat esityksen mukaan kaupallisia palvelumaksuja, jotka perittäisiin tarvittaessa tavanomaisen maksujen perintää ja ulosottoa koskevien menettelyjen mukaisesti.

Valiokunta pitää hyvänä, että esityksen myötä lainsäädännöstä poistetaan valiokunnan saaman selvityksen mukaan perustuslain kanssa ristiriidassa olleet satamia koskevat säännökset. Valiokunta korostaa kuitenkin maksujen perimisen tehokkuuden keskeistä merkitystä toimialalla, jossa toiminta on hyvin kansainvälistä ja satamassa toimivat yritykset ovat tyypillisesti peräisin useista eri maista.

Johtopäätökset

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotetulla satamatoimintaa koskevien lakien kumoamisella ei ole välittömiä taloudellisia vaikutuksia eikä vaikutuksia valtion talousarvioon. Ehdotuksella ei valiokunnan saaman selvityksen mukaan arvioida olevan myöskään merkittäviä yleisiä vaikutuksia satamatoimintaan tai käytännön meri- ja sisävesikuljetuksiin.

Valiokunta pitää hyvänä, että esityksen pitkäaikaisessa valmistelussa on pyritty satamia koskevan sääntelyn ajantasaistamiseen ja sääntelyn yksinkertaistamiseen. Valiokunta pitää saamansa selvityksen perusteella ehdotettua lakien kumoamista perusteltuna, mutta katsoo, että kumoamisen vaikutuksia on tärkeää seurata jatkossa. Lisäksi valiokunta toteaa, että muussa lainsäädännössä olevat satamatoimintaa koskevat säännökset tulisi kartoittaa mahdollisimman pian ja tarvittaessa korjata siten, että niissä otetaan asianmukaisesti huomioon satamatoimintaa koskevien lakien kumoaminen.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa esityksen hyväksymistä muuttamattomana.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

LiVM 25/2014 vp — HE 236/2014 vp

Helsingissä 27 päivänä marraskuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Kalle Jokinen /kok	Suna Kymäläinen /sd
vpj.	Osmo Kokko /ps	Hanna Tainio /sd
jäs.	Mikko Alatalo /kesk	Eila Tiainen /vas
	Thomas Blomqvist /r	Ari Torniainen /kesk
	Markku Eestilä /kok	Reijo Tossavainen /ps
	Ari Jalonen /ps	Mirja Vehkaperä /kesk.
	Merja Kuusisto /sd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Juha Perttula.